Kort administrativ ordliste
bokmål–nynorsk

Språkrådet

Føreord

Denne ordlista er ei hjelperåd for offentleg tilsette som skal skriva nynorsk i arbeidet sitt. Både oppslagsorda og dei nynorske avløysarorda er plukka ut fordi dei er vanlege og nyttige i administrativt språk.

Lista er ikkje ei komplett administrativ ordliste for bokmål–nynorsk. Det finst mange fleire oppslagsord som burde ha vore med, og det finst heilt sikkert gode nynorske avløysarar som ikkje har fått plass.

Hugs at det aldri blir god nynorsk av mekanisk ord-for-ord-omsetjing frå bokmål. Tradisjonen og stilidealet i nynorsk er verbal og aktiv ordlegging i staden for substantivisk og passiv. Du kan lesa meir om nynorsk ordlegging på nettsidene til Språkrådet.

Nokre ord om oppsettet: Det står semikolon mellom avløysarorda når det er større tydingsskilnader mellom dei. Det står ein loddrett strek føre bruksdøme frå bokmål, som er sette i kursiv:

adgang tilgang, tilgjenge; høve, rett, lov (til) | *a- forbudt* ikkje tilgjenge

Når eit oppslagsord som er lånt frå bokmål til nynorsk, finst i identisk form i Nynorskordboka, står det ein opphøgd ^{n} føre oppslagsordet. I dei tilfella repeterer me ikkje ordet i avløysarlista:

^{n}**bemanning** arbeidsstokk, mannskap

I denne ordlista har me nytta a-infinitiv. A- og e-infinitiv er jamstelte i nynorsk, og me kan velja fritt mellom dei i statstenesta. Hugs berre å bruka anten a- eller e-infinitiv konsekvent i same tekst. Når oppslagsordet er eit verb som òg kan brukast i nynorsk, nøyer me oss med å setja ein opphøgd ^{n} føre det. Oppføringa ^{n}**anbefale** tyder at det både kan heita *anbefala* og *anbefale* i nynorsk.

Statstilsette er pålagde å halda seg til hovudformene i rettskrivinga når dei skriv i arbeidet. I denne lista brukar me berre hovudformer.

A

adgang tilgang, tilgjenge; høve, lov (til) | *a-forbudt* ikkje tilgjenge
advarsel åtvaring
aktelse vørdnad
aktsomhet aktsemd, varsemd | *vise a-* vera aktsam/varsam, passa på
aktpågivenhet aktsemd
alminnelighet alminnelegheit | *i (sin) a-* til vanleg, jamt over
^{n}**anbefale** rå til, tilrå ^{n}**anbefaling** tilråding
anbud anbod
andel del, part, prosentdel; lut/lott
^{n}**anerkjenne** godkjenna; påskjøna; verdsetja **anerkjennelse** godkjenning; påskjøning; verdsetjing; anerkjenning
^{n}**angi** (t.d. i tabell:) føra opp, merkja av, syna, visa **angivelse** avmerking, oppføring, opplysning
^{n}**angå** gjelda, vedkoma
anklage klaga, skulda **anklagede** den skulda
^{n}**anledning** høve, tilfelle
anmelde melda **anmeldelse** (politi)melding; (bok)melding
anmerkning merknad
anmode be, oppmoda **anmodning** bøn, førespurnad, oppmoding
ansatt tilsett
anselig heller stor, monaleg
ansette tilsetja **ansettelse** tilsetjing
anskaffe kjøpa (inn), skaffa (seg)
anskaffelse (inn)kjøp, nyskaffing
^{n}**anslag** overslag, tal ^{n}**anslagsvis** om lag, rundt rekna, kring ^{n}**anslå** rekna til, setja til, talfesta
^{n}**anta** gå ut frå, leggja til grunn, rekna med; godta | *a-tt inntekt* pårekna inntekt **antakelig** truleg, venteleg, antakeleg **antakelse** meining, tru; godtaking
antall tal (på), mengd, kor mange
^{n}**antyde** nemna, ymta om; tyda på
antydning hint, varsel, ymt | *a- til* snev av, spor av, teikn til
anvende bruka, nytta **anvendelig** brukande, hendig, nyttig **anvendelighet** bruksverdi, (bruks)nytte, å vera nyttig, å vera lett å bruka | *miste sin a-* bli ubrukeleg **anvendelse** bruk, bruksmåte | *kommer til a-* skal brukast, skal gjelda **anvendt** (t.d. forsking:) bruks-, bruksretta, anvend
arbeidsledighet arbeidsløyse
arbeidstillatelse arbeidsløyve
avgjørelse avgjerd, avgjersle
^{n}**avhenge** (av) vera avhengig (av), stå på, stå og falla med **avhengighet** avhengigheit, binding, hang, tilknyting | *Stoffet kan skape a-* kan gjera folk avhengige
avhold fråhald, avhald
avstedkomme gjera, føra med seg, vera årsak til
avstemning røysting, avstemming
^{n}**avstå** avhenda, gje frå seg; gje avkall på
avståelse avkall, avståing, oppgjeving
avta falla, minka
avveie vega (mot kvarandre), avvega, vurdera **avveining** avveging, vurdering
avverge hindra, motverka, stogga, avverja

B

bearbeide leggja til rette; tilverka (noko); påverka (nokon); arbeida (vidare) (med/på)
^{n}**bebreide** klandra, lasta
bebyggelse busetnad, bygningar, bygningsmasse, hus
^{n}**bedrift** verksemd
^{n}**bedømme** dømma (om), verdsetja, vurdera **bedømmelse** dom, omdømming, skjøn, vurdering, bedømming
befaring synfaring
beføyelse (eigar)(råde)rett, fullmakt, mandat; (òg brukt om:) åtgjerd
begivenhet hending, storhending
begrep omgrep, (ofte:) ord; tanke
begrense avgrensa
begrunne grunngje **begrunnelse** grunngjeving
^{n}**begynne** byrja, ta til **begynnelse** byrjing, fyrstning | *i b-n* til å byrja med
begå gjera (utføra, utøva)
^{n}**beherske** meistra **beherskelse** meistring, greie (på), kunnskap (om); sinnsro
beholde halda på, ta vare på, behalda
bekjempe motarbeida, motverka, kjempa mot, stri mot, yta motstand mot **bekjempelse (av)**

tiltak/innsats/kamp/strid (mot)

bekostning kostnad

[n]**bekrefte** stadfesta **bekreftelse** stadfesting

[n]**belaste** pressa, tyngja; leggja press/trykk/last på | *b- konto* trekkja frå, skuldskriva, [n]**belastning** påkjenning, trykk, press; skuldskriving

beliggenhet plassering, stad(val), (geografisk) leie | *ha fin b-* liggja fint til

[n]**belyse** gjera greie for, kasta lys over, klårgjera

belønne løna, påskjøna **belønning** løn, påskjøning

[n]**beløp** (penge)sum **beløpe seg til** koma på, kosta

[n]**bemanning** arbeidsstokk, mannskap, vakt

beregne rekna ut, rekna seg fram til, berekna **beregning** reknestykke, utrekning, berekning

berettiget rettkomen, velgrunna; som har rett til

berøre ha/få følgjer for, gjelda, koma inn på, vedkoma; koma nær, ta på **berørt** som det gjeld/vedkjem, part

besette (om stilling:) tilsetja (nokon) i

besitte eiga, ha **besittelse** eige (ei/eit), eigedom

beskatte skattleggja; utnytta **beskatning** skattlegging; utnytting

[n]**beskrive** forklara, greia ut om, omtala, skildra **beskrivelse** forklaring, omtale, utgreiing, skildring, beskriving

[n]**beskytte** verna, passa på, ta vare på **beskyttelse** vern

beslutte avgjera, vedta **beslutning** avgjerd, vedtak

besparelse innsparing

bestemmelse (i regelverk:) føresegn, regel; (allment:) avgjerd, fastsetjing

[n]**bestå av** ha, innehalda, vera samansett (av)

[n]**bestille** tinga [n]**bestilling** tinging

betegnelse nemning

betinge føresetja, krevja | *b- seg* setja som vilkår **betingelse** vilkår **betinget** på vilkår, vilkårsbunden **-betinget** -avhengig, -bunden, -styrt, -valda

betjene (eit lån:) betala, greia, svara for, betena; (ein maskin:) arbeida med, bruka, handtera, operera, styra, betena

[n]**betrakte** sjå på, vurdera [n]**betraktning** syn, synsmåte, tanke | *ta i b-* ta omsyn til, ikkje gløyma | *komme i b-* koma på tale, bli vurdert, vera aktuell

betryggende forsvarleg, sikker, trygg

[n]**bety** tyda; ha å seia, innebera | *dette betyr mye for oss* er viktig, har mykje å seia [n]**betydning** (inn)verknad, rolle, vekt, verdi; (språkleg, symbolsk:) tyding | *ha stor b-* vera viktig, ha mykje å seia | *få praktisk b-* få praktiske følgjer

betydelig monaleg, stor, viktig, ikkje liten, betydeleg

bevilge løyva **bevilgning** løyving

[n]**bevis** prov [n]**bevise** prova

[n]**bevilling** *(= tillatelse)* løyve

[n]**bevisst** medviten **bevissthet** medvit, bevisstheit

[n]**bidra** gjera sitt (til), hjelpa, medverka, yta [n]**bidrag** stønad, tilskot

bifalle godkjenna, samtykkja (i), slutta seg til

bilag vedlegg

billighetserstatning rettferdsvederlag

[n]**bistand** assistanse, hjelp, medverknad, støtte **bistå** hjelpa, stø(tta)

bolig bustad

budskap bodskap (ein)

D

[n]**delaktig** med på, medansvarleg, medskuldig **delaktighet** medansvar, medskuld, medverknad, å vera med i/på

[n]**dyktig** dugande, i stand til **-dyktig** -før | *arbeidsd-* arbeidsfør **dyktighet** dugleik, dyktigheit

E

edruelighet edruskap

egenandel eigendel

egenerklæring eigenfråsegn, -erklæring

eie eiga (eig – åtte – ått) | *eid av* i eiga til, som tilhøyrer

eiendel eigedel, eignelut

[n]**eksempelvis** til dømes

enhet *(= forvaltningse-)* eining, avdeling; *(= totalitet)* einskap **enhetlig** einskapleg **Enhetsregisteret** Einingsregisteret

enhetsskole einskapsskule

enig samd, einig **enighet** semje, einigheit

enhver alle, kvar, kvar (og) ein | *til e- tid* heile tida, når som helst, til kvar tid

^{n}**enkel** einfelt | *en e- sak* ei einfelt/enkel sak

^{n}**enkelt** einskild | *hver e- post* kvar (einskild/enkelt) post | *e-e mener* somme meiner

enstemmig samrøystes

^{n}**erfare** få vita, oppleva, røyna ^{n}**erfaring** røynsle

^{n}**erstatte** koma/setja i staden for; gje vederlag for ^{n}**erstatning** skadebot, vederlag

^{n}**erverv** arbeid, yrke ^{n}**erverve** eigna til seg, tileigna seg, få råderett over, kjøpa (inn), skaffa (seg), ta over; (retts)vinning; overtaking ^{n}**ervervsevne** arbeidsevne, inntektsevne

etterkomme retta seg etter, lyda

F

faglighet fagkunne

^{n}**fatte** *f- beslutning*, *f- vedtak* ta avgjerd, gjera vedtak, avgjera, vedta

ferdighet dugleik, evne, tame, ferdigheit

finne sted bera til, bli halden, henda, skje

fogd fut

foranstaltning åtgjerd

forbehold atterhald

forbeholde halda/setja av (til/for), reservera, øyremerkja **forbeholden** atterhaldsam, atterhalden, avmålt, reservert, varsam **forbeholdt** bortlova, borttinga, oppteken, reservert, øyremerkt | *det er f- dem* det gjeld berre dei, dei er åleine om

forberede (føre)bu **forberedelse** førebuing

forbigående førebels, kortvarig, mellombels, forbigåande

forbindelse samband; (kjem.:) sambinding

forbrytelse brotsverk, grovt/alvorleg lovbrot

^{n}**fordel** føremon

^{n}**fordre** krevja ^{n}**fordring** krav, tilgodehav(ande)

foregå gå føre seg, skje, henda

foregående førre, føregåande

forekomme vera; bera til, henda, skje; finnast

forekomst funn, førekomst, tilfelle

foreligge finnast, liggja føre, vera

^{n}**foreløpig** førebels

forene sameina, foreina

forespørsel førespurnad

foreta gjera, utføra

foretak føretak

forføyning åtgjerd

forhenværende tidlegare, eks-

^{n}**forhold** sak, tilhøve, ting | *det f- at* det at

forholde seg ha seg, høva, hanga/henga saman, stilla seg, vera

^{n}**forholdsmessig** (adv.:) etter måten/høvet (adj.:) høveleg, relativ, samhøvande; tilsvarande ^{n}**forholdsvis** etter måten, nokså, relativt

forhøye auka, setja opp **forhøyelse** auke, auking, oppgang

forrige førre

forseelse misfaring, (jur.:) misferd

^{n}**forsiktig** varsam **forsiktighet** varsemd, forsiktigheit

^{n}**forskjell** skilnad ^{n}**forskjellig** ulik, ymse

forskuttere betala/løyva på forskot, forskotera; (overført:) ta på forskot

forståelse forståing | *i f- med* i samråd med | *ha f- for* (òg:) skjøna | *allmennhetens f- av saken* korleis folk flest tolkar/forstår saka, korleis folk ser på saka

forsvarlighet *drøfte f-en av* drøfta om det er forsvarleg å

fortegnelse liste, oppgåve

^{n}**fortrinn** fordel, føremon; førerang ^{n}**fortrinnsrett** førerett, forrett ^{n}**fortrinnsvis** helst, særleg

fortrolig i trumål, fortruleg | *f- med* kjend/van med **fortrolighet** tillit, fortrulegheit; (god) kjennskap | *i f-* i trumål | *gjensidig f-* tillit mellom

fortsatt enno, framleis

fortsette halda fram, fortsetja **fortsettelse** framhald, fortsetjing

fortløpende etter kvart, jamleg, samanhangande, ubroten, fortløpande

forurense ureina, forureina **forurensning** ureining, forureining

forutgående føregåande | *f- kunngjøring* kunngjering på førehand

forutsatt (at) dersom, så framt

forutsette byggja på, føresetja, gå ut frå, krevja,

leggja til grunn **forutsetning** føresetnad, grunnlag, krav, vilkår
forutsi føreseia, seia på førehand, spå, varsla
forutsigbar føreseieleg, pårekneleg, venta(nde), som venta, som ein kan venta seg / rekna med / tenkja seg til **forutsigbarhet** føreseielegheit | *økt f- i driften* (òg:) meir føreseieleg(e vilkår for) drift
[n]**forvente** rekna med, sjå fram til, venta **forventet** pårekna, venta, forventa
for øvrig dessutan, elles
[n]**forårsake** føra til, gjera, valda, vera årsak/ opphav til
fremdeles enno, framleis
fremragende framifrå
frihet fridom, fritak
frivillighet friviljug/frivillig innsats, frivilligheit
fullbyrdelse fullføring

G

gjengi gje att
gjenkjenne kjenna att **gjenkjennelse** attkjenning
[n]**gjensidig** innbyrdes, skiftevis | *gjøre en g- avtale* avtala seg imellom | (merk: ofte overflødig i bokmål:) *gi hverandre g- støtte* stø kvarandre, hjelpast åt | *Det handler om g- respekt* Det handlar om å respektera kvarandre **gjensidighet** gjensidigheit; (ofte:) motytingar, gjensidig hjelp | *Samarbeidet skal preges av g- i alle ledd* I alt samarbeidet skal partane vera jamlikar
gjenspeile spegla (av)
[n]**gjenstand** ting | *være g- for* koma ut for, møta, oppleva | *være g- for drøftinger* bli drøft(a)
gjenstå stå/vera att
gjenvalg attval
gjenværende attverande, som er/står att
godtgjørelse godtgjersle, løn, vederlag

H

helhet heilskap | *i sin h-* alt (av), fullt ut, heile, uavkorta **helhetlig** heilskapleg, heilskaps-
hemmelighet løyndom, hemmelegheit
henblikk *med h- på* med sikte/tanke på
henhold *i h- til* etter, i samsvar med, med heimel i, i medhald av **henholdsvis** høvesvis, i same rekkjefølgje | (merk: ofte brukt utan grunn:) *Det skal bygges to blokker med h- sju og ni etasjer* Det skal byggjast to blokker, ei med sju og ei med ni etasjar
[n]**hensikt** føremål, mål, siktemål
[n]**hensiktsmessig** føremålstenleg, god, nyttig, tenleg **hensiktsmessighet** praktiske omsyn, nytteomsyn, føremoner | *vurdere h-en av* (òg:) vurdera om det svarar seg / det har noko for seg / ein bør
henstille be om, oppmoda om **henstilling** oppmoding, bøn
hensyn omsyn **hensynsfull** omsynsfull, omtenksam
henvende (seg) venda (seg), ta kontakt **henvendelse** førespurnad, kontakt; (meir spesifikt:) brev, spørsmål, søknad
henvise (til) visa (til) **henvisning** tilvising
herav av dette/denne/desse
herunder irekna, medrekna, av dette/denne/ desse
hjemmel heimel **hjemle** heimla
hvorav av dette/denne/desse

I

ikrafttredelse ikraftsetjing, iverksetjing | *ved i-n av avtalen* når avtalen tek til å gjelda / blir sett i verk
imidlertid likevel, men
innebære innebera, tyda | *det i-r at* det gjer at, det vil seia at
innflytelse innverknad, påverknad
[n]**inngå** *i- avtale* gjera avtale, skriva avtale, avtala | *i- avtale om* at avtala at | *i- ekteskap* gifta seg
innlede innleia (innleier – innleidde – innleidd)
[n]**innvilge** gje, la få, stetta, tildela
ivareta ta hand om, ta seg av, ta vare på
iverksette setja i verk | *iverksatt* iverksett

K

klageadgang klagerett
klagemulighet høve til å klaga
knapphet på knapt om, lite (av), liten tilgang på, skort/knappheit/mangel på
konkursbegjæring krav om konkurs
[n]**krets** krins
kun berre, einast
[n]**kyndig** kunnig **kyndighet** dugleik, (fag)kunne, innsikt, kunnskap

L

langsiktighet langsiktigheit | *mer l-* i planleggingen meir langsiktig planlegging
lede leia (leier - leidde - leidd)
ledighet arbeidsløyse
ledsager (reise)følgje, følgjeperson
leie (t.d. eit husvære:) leiga
leilighet 1 husvære, leilegheit **2** høve | *Han hadde ikke l- til å hjelpe henne* (òg:) Han kunne ikkje hjelpa henne | *ved en annen l-* ein annan gong, ved eit anna høve
likhet likskap | *i l- med* til liks med
lovanvendelse lovbruk
lovbestemmelse lovføresegn [n]**lovbestemt** fastsett med lov, lovpålagd
lovlighet å vera lovleg, lovlegheit | *prøve l-en av* prøva lovgrunnlaget/(lov)heimelen/rettsgrunnlaget for
lovlydighet lovlydnad
[n]**lovmessig** lovbunden
lydighet lydnad
lønnsomhet lønsemd
løpe (fysisk:) springa, (sjeldnare:) laupa; (overført ofte:) gjelda frå, gå **løpende** etter kvart, fast, samanhangande, ståande, laupande, løpande
løpetid frist, nedbetalingstid, laupetid, løpetid

M

marked marknad (ein)
meddele melda, kunngjera, gje melding, seia **meddelelse** kunngjering, melding
[n]**medføre** føra med seg, føra til
medvirkning medverknad, medverking
mellomværende hopehav, mellomvære
menighet kyrkjelyd, forsamling, (særleg om ikkje-kristne religionar:) meinigheit **menighetsråd** sokneråd
merke (leggja merke til:) merka (merkar – merka – merka); (setja merke på:) merkja (merkjer – merkte – merkt)
midler – midlene (flt.) (pengar:) midlar – midlane; (reiskapar:) middel – midla
midlertidig mellombels
mulighet høve, råd, utveg, mog(e)legheit | *by på store m-er* (òg:) vera svært lovande | *det er m-for* (òg:) det kan henda at, det kan bli
myndighet styresmakt; (instans òg:) etat, organ, myndigheit; (kompetanse òg:) avgjerdsmakt/-rett, mynde **myndighetsområde** ansvarsområde, forvalt(n)ingsområde, fullmaktsområde, styringsområde **myndighetsalder** myndig(retts)alder, myndigheitsalder | *ved oppnådd m-* når NN blir myndig **myndighetsutøvelse** maktutøving, styring, bruk av styringsrett, forvalt(n)ing

N

nyanskaffelse nyinnkjøp, nyanskaffing
nyhet (i media:) nyhende, nyheit; (noko nytt:) nylaging, nyvinning, nyheit
nærmere nær(m)are **nærmest** nær(m)ast

O

offentlighetsloven offentleglova
ombud ombod
omforent avtala, felles, som det er semje om
omgivelse omgjevnad
omstendighet omstende, tilhøve | *ikke under noen o-er* ikkje i noko tilfelle, aldri, på ingen måte
oppad oppetter | *er begrenset o-* har eit tak, har ei øvre grense
oppholde seg halda til, vera
oppholdstillatelse opphaldsløyve
[n]**opphøre** bli nedlagd, gje seg, slutta, opphøyra, stengja [n]**opphør** nedlegging, opphøyr, stans
oppmerksom merksam, lydhøyr, lyttande; høvisk, omsynsfull | *være o- på* vita om, kjenna

til, vera klar over, vera medviten om, vera merksam på **oppmerksomhet** merksemd | *bli gjenstand for* o- koma i søkje-/rampelyset, bli lagd merke til, bli påakta

opprettholde halda ved lag, føra vidare, ta vare på **opprettholdbar** som kan haldast ved lag, liv laga

opprinnelse opphav **opprinnelig** opphavleg

oppsigelse oppseiing

oppveie vega opp (for), få/ta att for

overenskomst avtale, semje, overeinskomst

oversette setja om, omsetja **oversettelse** omsetjing **oversetter** omsetjar

[n]**overskride** bryta, gå (ut) over, kryssa, sprengja, vera større enn **overskridelse** brot, kryssing, overskriding

overveiende for det meste, stort sett

P

[n]**provisorisk anordning** provisorisk lov, mellombels lovføresegn

pågå vera i gang

påløpe (om utgifter:) koma på, koma til, samla seg opp **påløpt** *påløpte utgifter* oppsamla utgifter, påkomne utgifter

påse sjå til, syta for

påtalemyndighet påtalemakt

R

rammebetingelse rammevilkår

redegjøre (for) gjera greie for, greia ut om **redegjørelse** utgreiing, framstilling

rederi reiarlag

redskap reiskap (ein)

regnskap rekneskap (ein)

rettighet rett | *menneskerettighetene* menneskerettane **rettighetshaver** rettshavar

rettledning rettleiing

[n]**rettmessig** lovleg, rettkomen

rettssikkerhet rettstrygd, rettstryggleik

rådighet råderett, rådvald, rådvelde

S

sakkyndig sakkunnig **sakkyndighet** sakkunne, sakkunnskap

saksbehandler saksarbeidar/-behandlar/-handsamar [n]**saksbehandling** saksarbeid/-handsaming/-førehaving

samt (og) dessutan, i tillegg

samtlige alle

sannsynlighet sannsyn, sannsynlegheit; (negativt òg:) fare, risiko | *det er liten s- for at* det er lite truleg/sannsynleg at

selvangivelse sjølvmelding

selvstendighet sjølvstende

sikkerhet trygging, tryggleik, sikkerheit, (øk. òg:) trygd, visse; sikring | *Sikkerhetsrådet* Tryggingsrådet (Merk at *tryggings-*, *tryggleiks-* og *sikrings-* dels blir nytta i *ulike* samanhengar. Slå opp i ordbok og/eller søk på nettet.)

situasjonsbetinget situasjonsbunden

skattelettelse skattelette

skattemessig i skattesamanheng, skatte-

skikkethet evne (til), føresetnad(er) for, dugleik, kompetanse, kvalifikasjon(ar), å vera skikka/før (til), å høva til/i

skyldes koma av, botna i, ha sin grunn i, ha si årsak i, skriva seg frå

sted stad (ein)| *finne s-* bera til, bli halde(n), henda, skje **stedfortreder** avløysar, representant, den som kjem/trer i staden for, varamedlem -kvinne -mann, vara, vikar

[n]**stemme** (verb) røysta stemme (subst.:) røyst **stemmeberettiget** røystefør [n]**stemmerett** røysterett

stønadsberettiget med stønadsrett, som har rett til stønad

størrelse storleik | *de diskuterte bevilgningens s-* kor stor løyvinga skulle vera, kor mykje dei skulle løyva

synke søkka (søkk – sokk – har sokke); (overf.:) falla, minka, gå ned **synkende** (t.d. prisar:) fallande, minkande

T

taushetsplikt teieplikt

tidsbegrenset tidsavgrensa, tidbunden

tilbøyelig tilbøyeleg | *t- til* (òg:) dregen mot, huga på, viljug til, truande til **tilbøyelighet** dragnad, hug, tendens, tilbøyelegheit | *ha t- til* vera tilbøyeleg til; (òg:) ha lett for

tilfeldighet slump(ehøve), tilfelle, tilfeldigheit | *ved en t-* det høvde seg slik at, heilt tilfeldig, tilfeldigvis

[n]**tilføye** leggja til **tilføyelse** tillegg, tilføying

tilgjengelighet tilgjengelegheit; tilgang | *ha god t-* ha god tilgang, vera lett tilgjengelig, vera lett å koma til

tilgodehavende gjeldskrav, tilgodehav(ande), uteståande

tilgodese tilgodesjå, syta for; forsyna, gje (stønad osb.)

tilhørighet tilhøyrsle, det å høyra til

tilrettelegge leggja til rette

tilsagn tilsegn (ei)

[n]**tilstå** vedgå; (t.d. eit gode:) gje, la få, yta **tilståelse** tilståing, vedgåing; (av eit gode:) løyving, tildeling, yting

tilta auka, stiga, veksa

[n]**tiltre** byrja, ta til i, bli innsett i; samtykkja, slutta seg til **tiltredelse** tiltreding, byrjing, innsetjing; tilslutning, samtykke

tilværelse tilvære; liv

tre i kraft (om regelverk:) gjelda frå, ta til å gjelda, bli sett i kraft/verk

treffe råka; møta; *t- beslutning* ta avgjerd, gjera vedtak

tross *til t- for* trass i

trygghet tryggleik

U

uaktsom aktlaus **uaktsomhet** aktløyse

[n]**uansett** same kva/kor

uavhengighet sjølvstende

uberettiget grunnlaus, urettkomen, ikkje rettkomen, ugrunna, uheimla

ubesatt *u- stilling* ledig/vakant stilling

ubetinget utan vilkår, vilkårslaus

uenig usamd, ueinig **uenighet** usemje, ueinigheit

uerholdelig som ikkje kan drivast inn, tapt, uinndriveleg

uforholdsmessighet mishøve

uførhet uføre, uførleik, uførheit, å vera ufør; nedsett/tapt arbeidsevne

uforutsett uføresedd, upårekna, uventa

ukentlig for/i veka, kvar veke, veke-

ulikhet ulikskap, (i fleirtal oftast:) skilnader

[n]**umiddelbar** beinveges, direkte, straks-

undersøkelse gransking, undersøking

uoverensstemmelse avvik, mangel på samsvar, mishøve; usemje

urettmessig urettkomen, ikkje rettkomen; grunnlaus, rettsstridig, ugyldig

urimelighet urimelegheit; meiningsløyse; sjølvmotseiing, mishøve

urådighet formyndarskap, råderettstap, verjemål, å vera urådig, urådigheit

utbredelse utbreiing, omfang, spreiing

utferdige arbeida ut, ferda ut, laga, setja opp, skriva ut, utferda

utilbørlighet ufin/uforsvarleg framgangsmåte, misbruk, regelbrot, skamløyse, usømd; (jur.:) å vera utilbørleg

utilregnelighet å vera utilrekneleg; (meir spesifikt:) gal(en)skap, sinnssjukdom, vitløyse; medvitsløyse, medvitssvikt | *tiltalte frifinnes pga. u-* fordi han/ho var utilrekneleg

utløpe enda, gå ut, vara til, vera gyldig til

utrede greia ut **utreder** utgreiar **utredning** utgreiing

utstede ferda ut, skriva ut **utstedelse** utferding, utskriving

[n]**uttale** (ofte:) seia, skriva **uttalelse** (formell:) fråsegn (ei); (uformell:) utsegn (ei)

[n]**utøve** bruka, driva, gjera, handheva, setja i verk | *u- innflytelse* ha innverknad på, påverka **utøvelse** utøving, iverksetjing

V

valgfrihet valfridom

varighet lengd, tid, varigheit | *ha en v- på* (ofte:) vara (i)

varsomhet varsemd, å vera varsam

vedrørende om, med omsyn til, som gjeld

vedvare vara (ved)

vegne *på v- av* på vegner av

vektlegge leggja vekt på, vektleggja
veilede rettleia **veileder** (person:) rettleiar; (trykksak:) rettleiing **veiledning** rettleiing
veldedig samfunnsgagnleg, velgjerds- **veldedighet** velgjerd(sarbeid)
verdighet (sjølv)vørdnad, verdigheit | *rettens v-* vørdnaden til retten | *anse under sin v-* halda seg for god til, ikkje finna seg i
vesentlig avgjerande, viktig, vesentleg, (ofte:) stor | *uten v-ulempe* utan nemnande/særleg ulempe | *v- mindre* mykje/monaleg mindre **vesentlighet** i *all v- i* hovudsaka, for det meste, stort sett
virkedag yrkedag
virkning verknad
virksomhet verksemd
viten kunne, kunnskap, innsikt
voksen vaksen
vold vald **voldelig** valdeleg, valds-

Y

ytringsfrihet ytringsfridom
ytterligere fleire, meir, ytterlegare

Æ

ærbødigst vørdsamt
ærede vørde

Ø

ødelegge øydeleggja **ødeleggelse** øydelegging
økning auke (ein)
øremerke øyremerkja (merkjer – merkte – merkt)
øvrig *de ø-e* dei andre | *for ø-* dessutan, elles
øyeblikk augneblink (ein), blunk (ein), ei (kort) stund **øyeblikkelig** med det same, omgåande, straks; akutt
øyemed aug(n)eméd, føremål, siktemål | *i dette ø-* for dette føremålet, med dette for auga, med tanke på dette, i denne samanhengen

Å

åpen open (eit ope møte – opne dører)
åpne opna **åpning** opning **åpenhet** openheit | *vise å-* vera open, vera ærleg

Nynorske ordlister og hjelpemiddel

Nynorskhjelp

Olaf Almenningen: *Innføring i nynorsk for høgare utdanning.* Det Norske Samlaget 2006
Olaf Almenningen: *Nøkkel til nynorsk.* Dag og Tid (kompakt nynorskgrammatikk)
Ola Breivega: *Råd for uråd. Vegvisar mellom nynorske minefelt.* Det Norske Samlaget 1993
Jan Olav Fretland: *På saklista. Nynorsk språk- og dokumentlære for lokalforvaltninga.* Fagbokforlaget 2006
Jan Olav Fretland: *På saklista. Nynorsk språkbruk i statsforvaltninga.* Det Norske Samlaget 2000

Nynorske ordbøker og ordlister

Nynorskordboka på nettet (gratis søkjeteneste): www.dokpro.uio.no/ordboksoek.html
Nynorskordboka. Definisjons- og rettskrivingsordbok. Det Norske Samlaget 2006

Alf Hellevik: *Nynorsk ordliste.* Det Norske Samlaget 2005
Magne Rommetveit: *Med andre ord. Den store synonymordboka med omsetjingar til nynorsk.* Det Norske Samlaget 2007
Karl Arne Utgård: *Juridisk og administrativ ordliste. Bokmål–nynorsk.* Det Norske Samlaget 2002

Generelle skrivereglar

Finn-Erik Vinje: *Skrivereglar. Nynorsk.* Aschehoug 2009

Publikasjonar frå Språkrådet

Statsspråk – bladet for godt språk i staten
Klårspråk – brosjyre frå språktenesta for statsorgan
Kansellisten. Ord og uttrykk som kan byttes ut – brosjyre frå språktenesta for statsorgan

Nettsidene til Språkrådet

www.språkrådet.no
www.sprakradet.no

På desse sidene finn du mellom anna ei litt lengre administrativ ordliste og eit nettkurs i nynorsk med oppgåver. Du finn òg mykje informasjon om norsk språk, mellom anna generelle skrivereglar og svar på språkspørsmål.

Prosjektet «Klart språk i staten»

Prosjektet «Klart språk i staten» skal fremja klart og brukarvenleg språk i statsforvaltninga. Prosjektet har eigne nettsider som mellom anna inneheld ei språkleg verktøykasse for skribentar. Noko av stoffet gjeld nynorsk særskilt, og mykje er nyttig for alle – anten dei skriv nynorsk eller bokmål. Nettsidene finn du her:

www.klarspråk.no
www.klarsprak.no

Språktenesta for statsorgan

Språktenesta for statsorgan er ein del av Språkrådet. Tenesta består av fem rådgjevarar i full stilling.

Dei to hovudoppgåvene våre er å

- arbeida for klarare og betre språk i staten (både bokmål og nynorsk)
- arbeida for jamnare fordeling mellom nynorsk og bokmål i statlege tekstar

Statstilsette kan ta kontakt med oss på stat@sprakradet.no.

Språkrådet
Postboks 8107 Dep
0032 OSLO
Telefon: 22 54 19 50
E-post: post@sprakradet.no

www.sprakradet.no
www.språkrådet.no

www.klarsprak.no
www.klarspråk.no

Framsidebilete: © Peter Frank / Veer / Scanpix
Utforming: tank.no
Trykk: RK Grafisk
Opplag: 2000 (2009)